

Kunstgras in Enschede

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
28 januari 2003
SPT/02/477/M

1. INLEIDING

Voetbalaccommodaties in Nederland worden gedurende een relatief beperkt aantal uren per jaar gebruikt. De reden daarvoor is de beperkte bespelingsmogelijkheid die natuurgras kent. Daarnaast zijn uitbreidingsmogelijkheden van sportparken zo goed als uitgeput in dichtbevolkte stedelijke gebieden. Al jarenlang wordt geprobeerd om met behulp van technische ontwikkelingen de gebruiksmogelijkheden van voetbalaccommodaties te verhogen, zodat op dezelfde vierkante meters meer mogelijk is. De recente ontwikkeling van rubberingestrooide voetbalvelden maakt dit mogelijk. Inmiddels is een aantal van deze voetbalvelden in Nederland aangelegd. Ook in Enschede kampt een aantal accommodaties met eerdergenoemde ruimtelijke en technische beperkingen. Kunstgras is een goede oplossing voor deze problematiek.

In september 2002 is de Programmabegroting 2003 vastgesteld. Hierin zijn ook middelen beschikbaar gesteld voor de aanleg van vier kunstgras voetbalvelden. Als voorwaarde hierbij is gesteld dat een nadere uitwerking zou volgen in de vorm van een discussiestuk voor het college van B&W en de Sociale Commissie.

In deze notitie worden een aantal zaken met betrekking tot kunstgras toegelicht, worden de criteria voor de aanleg van kunstgras nader uitgewerkt en worden voorstellen gedaan voor het vervolg. Doel van de nota is om aan de hand van deze informatie een discussie te voeren in de Sociale commissie. Aan de hand van de uitkomsten van deze discussie wordt een voorstel voor het te voeren beleid aan de Raad voorgelegd.

2. KUNSTGRAS VOOR VOETBAL

In het begin van de jaren '80 werden in Nederland de eerste kunstgrasvelden voor voetbal aangelegd. Helaas werd dit geen succes, want voor voetbal waren deze velden niet geschikt. De kunstgrasvelden hadden niet dezelfde speltechnische eigenschappen als natuurgras (hardere ondergrond, een afwijkend balgedrag en slidings waren onmogelijk). Voor hockey bijvoorbeeld, golden de nadelen niet of in mindere mate en waren er vooral ook voordelen. In de afgelopen jaren is een groot deel van de natuurgras hockeyvelden in Nederland omgezet in kunstgras. Ook op korfbalaccommodaties heeft natuurgras op veel accommodaties plaats gemaakt voor kunstgras. In Enschede zijn hockey kunstgrasvelden aanwezig bij PW (Noord) en EHV (Zuid). Korfbalkunstgrasvelden zijn aangelegd bij Rigtersbleek (Noord) en Dos WK (Zuid).

Voor voetbal is onderzocht welk type kunstgras geschikt zou kunnen zijn. Natuurgrasvelden kennen een beperkte bespelingscapaciteit en m.n. in dichtbevolkte streken leidt dit steeds meer tot problemen. Uitbreiding van accommodaties is vaak niet mogelijk binnen wijken, terwijl juist de bereidheid tot sportdeelname (m.n. onder de jeugd) bij accommodaties in de directe omgeving het grootst is. Een verplaatsing van sportaccommodaties buiten het stedelijk gebied, leidt vaak tot een verminderde deelname. De laatste jaren is er een voor voetbal geschikte kunstgrassoort op de markt gekomen. Dit nieuwe kunstgras heeft nagenoeg dezelfde speltechnische eigenschappen en belevingswaarde als natuurgras en kent in principe onder alle weersomstandigheden onbeperkte gebruiksmogelijkheden.

De techniek

De nieuwe generatie voetbalkunstgras is gemaakt van polyethyleen of polypropoleen. De mat wordt ingestrooid met zand voor de stabiliteit met daarbovenop een laagje rubber. Dit rubber zorgt voor een dempende werking, de vezels blijven overeind staan en de warmte-afvoer vindt adequaat plaats. Hierdoor is het maken van een sliding mogelijk.

In laboratoria is de nieuwe generatie kunstgras uitgebreid getest en hieruit blijkt dat de verschillen in uiterlijk en samenstelling nauwelijks waarneembaar zijn. Ook de speltechnische eigenschappen zijn nagenoeg hetzelfde als bij een natuurgrasveld. Door voortdurende ontwikkelingen van het product wordt verwacht dat de speltechnische eigenschappen op niet al te lange termijn als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt.

De KNVB heeft in samenwerking met VWS, ISA Sport en het bedrijfsleven onderzoek laten doen naar voetbal op dit kunstgras. Het onderzoek heeft zich niet alleen gericht op de technische kwaliteiten van de velden, maar vooral ook de persoonlijke beleving van voetballers. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de KNVB de gebruiksmogelijkheden van kunstgras voor competitie- en bekervoetbal met ingang van het seizoen 2002-2003 verruimd. De KNVB wil hiermee aangeven vertrouwen te hebben in het product. Vanaf dit seizoen kunnen alle teams spelen op kunstgras behalve standaardcompetities bij mannen (eerste elftallen) en de hoofd- en eerste klassen bij vrouwen. De KNVB hoopt daarmee de leveranciers te stimuleren nog een extra verbetering bij het product kunstgras te bewerkstelligen. In de praktijk betekent deze verruiming dat 94% van de voetbalteams de wedstrijden op kunstgras kunnen afwerken. Voor trainingen geldt dat alle teams op kunstgras kunnen trainen.

Gebruik van kunstgras voor reguliere sport

De voordelen van het gebruik van kunstgras voor de reguliere voetbalsport zijn evident.

- wedstrijden en trainingen kunnen op hetzelfde veld plaatsvinden;
- kunstgrasvelden kennen een nagenoeg onbegrensde bespelingsmogelijkheid;
- kunstgrasvelden kunnen onder praktisch alle omstandigheden worden bespeeld;
- kunstgras heeft en behoudt uniforme speleeigenschappen.

De aanwezigheid van een kunstgrasveld biedt twee uitbreidingsmogelijkheden van het aantal te spelen competitiewedstrijden. Allereerst is er de mogelijkheid meer wedstrijden in te plannen dan volgens de huidige norm. Bij aanwezigheid van voldoende kleedkamers kan een zeer compact wedstrijdschema worden gehanteerd. Verder is er minder uitval door slechte weers- en terreinomstandigheden: wedstrijden gaan altijd door.

Voor het trainen geldt iets soortgelijks. Doorgaans trainen voetballers in de avonduren van 18.00 tot 22.00 uur. In een aantal gevallen aangevuld met pupillentraining op de woensdagmiddag. Een kunstgrasveld staat toe dat buiten deze uren getraind kan worden. Voorts gaan trainingen altijd door en kan onder relatief gunstige omstandigheden worden getraind. Bovendien gaan trainingen onder slechte omstandigheden niet ten koste van de speelbaarheid van het veld. Om het gebruik in de avonduren te faciliteren worden alle kunstgrasvelden voorzien van veldverlichting.

Medegebruik

Kunstgras is een product met een constante kwaliteit, waarbij bespeling onder nagenoeg alle omstandigheden mogelijk is. Het aantal gebruiksuren per jaar is in principe onbeperkt. Zelfs in de zomerperiode wanneer de grasvelden vanwege onderhoud gesloten zijn. Een vereniging kan vanwege roostertechnische beperkingen 'slechts' maximaal 1.500 uren gebruiken voor normaal trainings- en competitiegebruik. Naast het sportgebruik door verenigingen is er daarom ook intensief medegebruik overdag en gebruik in de zomerperiode door derden mogelijk.

De ruimtelijke besparing

Door het gebruik van kunstgras is er meer mogelijk op minder vierkante meters (dit kan sport zijn maar ook iets anders). Soms kan dit inhouden dat extra ruimte voor sport niet meer nodig is en in

andere situaties kan ruimte worden afgestoten. Per saldo neemt de ruimtebehoefte voor sport af. Daarnaast is het mogelijk om sport dicht bij mensen in de buurt adequaat te blijven aanbieden. Meervoudig ruimtegebruik betekent soms kiezen voor een hogere investering. De uitbreiding van mogelijkheden en stapeling van functies is echter een winstpunt; in geld (vanwege een besparing op de grondkosten), maar ook in ruimtelijk en maatschappelijk opzicht. Hierdoor niet benodigde/vrijvallende ruimte kan wellicht geldopleverend worden ingezet, of voor andere functies behouden blijven.

3. DE KOSTEN VAN KUNSTGRAS VERSUS NATUURGRAS

Investering

De aanleg van kunstgrasvelden vergt een aanmerkelijk grotere investering dan de aanleg van natuurgrasvelden. Indien alleen gekeken wordt naar de investeringskosten dan kost een kunstgrasveld circa € 475.000,--. Een natuurgrasveld kost circa € 125.000,--. Hierbij is voor beide velden uitgegaan van een kostprijs inclusief alle bijkomende kosten zoals: verharding, hekwerken, verlichting, drainage e.d.

Afschrijvingstermijnen

Evenals een natuurgrasveld bestaat ook een kunstgrasveld uit verschillende elementen, met verschillende afschrijvingstermijnen.

Kunstgrasoplaag:	€ 230.000,--	afschrijving 15 jaar
Sporttechnische laag:	€ 58.000,--	afschrijving 30 jaar
Zandcunet/grondwerk:	€ 130.000,--	afschrijving 30 jaar
Verlichting:	€ 27.000,--	afschrijving 20 jaar
Bestrating/hekwerken:	€ 30.000,--	afschrijving 20 jaar

In vergelijking met een natuurgrasveld is met name de afschrijvingstermijn van de toplaag van belang. Dit is alleen bij kunstgras aan de orde. Een natuurgrasveld kent verder gelijke afschrijvingstermijnen voor de diverse onderdelen.

De genoemde afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de levensduur bepaald door laboratoriumproeven. Rubber ingestrooide kunstgrasvelden zijn sinds een paar jaar op de markt en praktische ervaringscijfers m.b.t. de levensduur zijn nog niet voorhanden.

Bij de aanbesteding zal het onderdeel levensduur een onderdeel van de vergelijking van de aanbiedingen zijn. Daar waar het spreiden van risico's mogelijk is door het afspreken van langdurige garantietermijnen moet daarvan gebruik worden gemaakt.

Onderhoud

Het onderhoud van een natuurgrasveld kost op jaarbasis circa € 11.500,--, het onderhoud van een kunstgrasveld wordt op dit moment becijferd op circa € 8.500,--. In de praktijk moeten deze cijfers zich nader bewijzen. De lagere verwachte onderhoudskosten per veld worden grotendeels veroorzaakt doordat het onderhoud aan kunstgrasvelden minder arbeidsintensief is en er op personeelskosten kan worden bespaard.

Op de korte termijn betekent de vervanging van 4 natuurgrasvelden door 4 kunstgrasvelden naar alle waarschijnlijkheid een budgettair neutrale vervanging. Op de lange termijn kunnen besparingen ontstaan in de bedrijfsvoering.

Inkomsten

Doordat de gebruiksmogelijkheden van kunstgras veel groter zijn dan bij natuurgras is het mogelijk

om extra inkomsten te genereren. In ieder geval geldt dit voor de tarieven voor het reguliere sportgebruik. In hoeverre extra inkomsten door medegebruik gegenereerd kunnen worden moet nader worden uitgezocht.

Kunstgras zal naar verwachting door de gebruikte techniek een aantrekkelijk product zijn en daarmee een zuigende werking hebben op potentiële medegebruikers. Daarnaast verhoogt ook de mogelijkheid van gebruik in de zomermaanden (natuurgrasvelden zijn dan gesloten) de aantrekkingskracht

Totale financiële uitwerking

Als de jaarlijkse lasten voor een kunstgrasveld en een natuurgrasveld naast elkaar gezet worden dan brengt een kunstgrasveld meerkosten met zich mee. Wanneer de kosten echter naar gebruiksuren worden omgerekend dan zijn de financiële verschillen veel minder groot. Indien daar ook de alternatieve grondopbrengsten in verwerkt worden dan brengt kunstgras in de praktijk waarschijnlijk budgettaire neutraliteit of zelfs financiële voordelen (ten opzichte van natuurgras) met zich mee. Daarnaast is er sprake van een veel efficiënter ruimtegebruik en is sprake van een groter maatschappelijk rendement.

Natuurgrasvelden voor voetbal zijn per definitie onrendabele sportvoorzieningen. Gebruikers betalen tarieven die onder de kostprijs liggen. Ook kunstgrasvelden behoren tot de onrendabele sportvoorzieningen. Het overlaten van de investering aan de verenigingen of aan de markt zal betekenen dat de onrendabele voorzieningen niet tot stand worden gebracht.

Door de, ten opzichte van natuurgras, veel grotere gebruiksmogelijkheden van kunstgrasvelden, is kunstgras per gebruiksuur goedkoper dan natuurgras. Door een optimalisatie van het gebruik is het exploitatietekort op kunstgras minder groot dan het tekort op natuurgras.

Op basis van een eerste vergelijking van de exploitatie van natuurgrasvelden versus kunstgrasvelden kan worden gesteld dat het break-even point ongeveer bij 1.100 uren gebruik per jaar ligt. Dat wil zeggen dat een kunstgrasveld dat meer dan 1.100 uren per jaar gebruikt wordt, per uur een lagere kostprijs kent dan een natuurgrasveld.

De jaarlijkse exploitatielasten (kapitaallasten + onderhoudskosten - huuropbrengsten) voor een natuurgrasveld bedragen circa € 18.500,--. Gemiddeld kan een natuurgrasveld 450 uur per jaar gebruikt worden (een wedstrijdveld 250 uur en een trainingsveld 650 uur). Dit betekent dat een natuurgrasveld per uur circa € 41,-- kost. De jaarlijkse exploitatielasten van een kunstgrasveld bedragen ca. € 45.500,--. Om op een kostprijs per uur van € 41,-- uit te komen, moet een kunstgrasveld dus minimaal 1.100 uren per jaar gebruikt worden.

Voorgesteld wordt in een separaat traject de investerings- en exploitatielasten nader uit te werken. Daarnaast wordt voorgesteld om de financiële uitwerking na 2 jaar te evalueren.

4. CRITERIA VOOR HET AANLEGGEN VAN KUNSTGRAS

Om te bepalen waar wel en waar geen kunstgrasvelden worden aangelegd is het noodzakelijk te komen tot een set van criteria. Aan de hand van deze criteria kan worden getoetst of een accommodatie in aanmerking kan komen voor het aanleggen van een kunstgrasveld. Hieronder worden de vier voorgestelde criteria nader uitgewerkt. Het gaat om:

- capaciteit accommodaties;
- alternatieve oplossingen capaciteitsproblemen
- stedelijk ontwikkelingen m.b.t. accommodaties
- verwachte mogelijkheden van medegebruik

4.1 Capaciteit accommodaties

In Enschede worden sinds jaar en dag dezelfde normen gehanteerd om de capaciteit van accommodaties te berekenen. De normen die tot op heden gehanteerd worden voor de capaciteitsberekeningen zijn verouderd. Met name verenigingen met veel jeugd kunnen in de praktijk niet meer uit de voeten met deze normen. Ook is het sportgebruik door de jaren heen intensiever geworden. Daar waar bijvoorbeeld de jeugd vroeger eens per week trainde, is het nu zelfs voor de pupillen al gebruikelijk om twee keer per week te trainen. In de sportstructuurvisie zal worden voorgesteld om de nieuwe normen te gaan toepassen. In de bijlage worden de oude en nieuwe normen en de consequenties van deze normen nader toegelicht.

De algemene gang van zaken wat betreft consequenties in vraag en aanbod is als volgt: veel van de discrepanties in de vraag en het aanbod betreffen delen van velden. Als er bijvoorbeeld op een sportpark een deel van een veld teveel is, dan is het niet mogelijk om dit overschot door herschikkingen op te lossen, maar er is ruimte voor medegebruik. Aan de andere kant is het niet direct noodzakelijk om bij een klein tekort in velden direct over te gaan tot het creëren van extra ruimte.

Voorgesteld wordt om bij het treffen van maatregelen (capaciteitsaanpassingen) aan te sluiten op de volgende uitgangspunten:

- *er moet sprake zijn van een structureel tekort, of overschot; een incidentele groei of terugloop van het aantal teams leidt niet direct tot maatregelen.*
- *een uitbreiding van wedstrijdveldencapaciteit komt pas ter sprake als de zaterdag- of zondagcapaciteitsnorm overschreden wordt of de totale belastingsnorm met minimaal 0,3 overschreden wordt (zie bijlage).*
- *een aanpassing in trainingsgebruik komt pas ter sprake als er een structureel tekort van minimaal een half veld is en als ook in de capaciteit van de wedstrijdelden geen ruimte aanwezig is om trainingen op deze velden af te werken.*
- *er zijn voldoende middelen om de uitbreiding te financieren.*

4.2 Alternatieve oplossingen voor capaciteitsproblemen

Bij capaciteitsproblemen van verenigingen is een aantal oplossingsrichtingen denkbaar. Eén van de oplossingen is het aanleggen van kunstgrasvelden, maar eerst zullen alternatieve oplossingen moeten worden bekeken en als die er niet zijn kan besloten worden tot aanleg van kunstgras.

Medegebruik binnen de grenzen van de clusteraccommodatie

In Enschede speelt een deel van de voetbalverenigingen op zogenaamde clusteraccommodaties. Dat wil zeggen dat er op een accommodatie meer dan één vereniging is gehuisvest. Deze clusteraccommodaties leveren voordelen op het gebied van beheer en onderhoud. Daarnaast is het mogelijk om snel in te springen op krimp en groei van de individuele verenigingen. Door over te gaan tot een jaarlijkse toewijzing van veldcapaciteit op het niveau van clusteraccommodaties kan op deze gewijzigde situaties worden ingesprongen. Indien een vereniging op een accommodatie groeit en een medebespelende vereniging in ledental terug is gegaan kan door een wijziging in toewijzing van velden vraag en aanbod met elkaar in evenwicht worden gebracht.

Het uitgangspunt moet zijn dat de velden een gemeenschappelijk belang dienen, dat op een zo efficiënt mogelijke manier met velden moet worden omgegaan en dat de gemeente de velden op basis van behoefteberekeningen toewijst.

Medegebruik van een accommodatie in de onmiddellijke nabijheid van de eigen accommodatie

Behalve clusteraccommodaties kent Enschede ook een aantal grote min of meer aaneengesloten sportgebieden. Binnen deze sportgebieden zijn diverse clusteraccommodaties gelegen. Echter de onderlinge afstanden zijn dusdanig klein dat bijna gesproken kan worden van één grote clusteraccommodatie. Voorbeelden hiervan zijn: de sportzone aan de Geessinkweg, het Diekmangebied en de centrumsportzone in De Eschmarke. Daar waar het gaat om kleine accommodatietekorten binnen een clusteraccommodatie kan gezien worden of er in de directe omgeving (binnen de sportzone, maar op een andere accommodatie) extra ruimte beschikbaar is. Daar waar het gaat om tekorten in trainingsvelden is het acceptabel dat dit wordt opgelost op het niveau van de sportzone. Iets verder lopen om trainingen te kunnen afwickelen behoeft in de praktijk niet op bezwaren te stuiten.

Wat betreft wedstrijdveldtekorten stuit medegebruik van een andere clusteraccommodatie binnen de sportzone op meer praktische bezwaren. Daarom wordt voorgesteld dit alleen als tussenoplossing, voor een korte periode (maximaal 2 jaar), als optie te hanteren.

Uitbreiding van de accommodatie met natuurgrasvelden

In het verleden zijn diverse accommodaties uitgebreid met natuurgrasvelden. Helaas is voor de meeste accommodaties een uitbreiding onmogelijk. Echter daar waar deze ruimte aanwezig is moet dit zeker in de afweging worden betrokken. Het is niet altijd nodig een accommodatie uit te breiden met een heel veld. In situaties, waarbij een tekort aan trainingsvelden bestaat kan soms ook volstaan worden met bijv. een half of driekwart veld.

Voorstel voor de afweging van oplossingen:

- 1. ruimte binnen de grenzen van de clusteraccommodatie optimaal benutten door herverdeling van velden. De gemeente wijst de velden jaarlijks toe op basis van de behoefteberekeningen van de verenigingen.*
- 2. bezien of gebruik kan worden gemaakt van overruimte in de onmiddellijke omgeving. Voor een tekort van maximaal een half trainingsveld is dit een werkbare optie. Daarnaast is dit voor een capaciteitsprobleem bij wedstrijdvelden voor een korte periode (maximaal 2 jaar) een oplossing.*
- 3. uitbreiding met natuurgrasvelden of kunstgrasvelden*

4.3 Stedelijke ontwikkelingen met betrekking tot accommodaties

Enschede is en blijft een stad die voortdurend in ontwikkeling is. Ook de sport doet mee en moet inspelen op deze ontwikkelingen. Het accommodatiebeleid moet hier vanzelfsprekend op aansluiten. Zo moet rekening worden gehouden met een gewijzigde druk op de accommodaties door bijvoorbeeld demografische en stedenbouwkundige ontwikkelingen. Accommodaties in een vergrijzende wijk hebben al te maken of zullen in de toekomst te maken krijgen met een minder grote capaciteitsdruk (bijvoorbeeld de zuidwijken), terwijl accommodaties gelegen in nieuwbouwwijken of in een omgeving waarin extra woningbouw gepland staat (bijvoorbeeld De Eschmarke) te maken krijgen met een grotere capaciteitsdruk.

Daarnaast zijn er accommodaties waarvan delen opgeheven worden of zelfs in zijn geheel worden opgeheven door andere stedelijke ontwikkelingen. Bij de keuze voor uitbreiding van de accommodatie met kunstgras moeten deze ontwikkelingen worden betrokken.

In de paragraaf ‘toetsing van de voetbalaccommodaties aan de criteria’ worden per accommodatie de ruimtelijke ontwikkelingen geschetst.

4.4 Mogelijkheden van medegebruik.

Bij de toetsing aan de criteria is het capaciteitsvraagstuk zeer belangrijk. Kunstgras is een adequate oplossing bij capaciteitsproblemen op sportaccommodaties, maar biedt daarnaast aanmerkelijk meer gebruiksmogelijkheden dan alleen voor de reguliere sport noodzakelijk is. Het is bij de keuze voor wel of geen kunstgras dan ook belangrijk om te bezien op welke andere wijze kunstgras kan worden ingezet om het maatschappelijk rendement van de velden zo groot mogelijk te laten zijn. Hierbij kan gedacht worden aan scholen (zowel basis- als ook voortgezet onderwijs), wijkwelzijn, zomeractiviteiten, vrije sport e.d. Ook de sportverenigingen zelf biedt kunstgras de mogelijkheid om extra activiteiten ten behoeve van bijvoorbeeld de jeugd te ontplooiën.

In het kader van deze notitie is voor een aantal accommodaties een globale inschatting gemaakt van het potentieel aan medegebruikers. In de volgende fase wordt nader onderzocht en uitgewerkt aan welke vormen van medegebruik concreet behoefte is en welke vormen mogelijk zijn. Per accommodatie moet in beeld gebracht worden welke onderwijsinstellingen, wijkwelzijnsinstellingen en mogelijkheden voor vrije sport aanwezig zijn. In een gebruiksplan moet het concrete medegebruik vervolgens nader worden uitgewerkt en moeten voor het medegebruik voorwaarden worden geformuleerd (gebruikstijden, tarieven, gebruiksregels e.d.).

Om medegebruik mogelijk te maken moet er bij de aanleg van de velden rekening worden gehouden met de toegankelijkheid. Daarnaast is het belangrijk dat duidelijk is dat de gemeente de regiefunctie met betrekking tot het gebruik heeft. De accommodaties worden voor het reguliere sportgebruik verhuurd aan de verenigingen conform de tijden die gebruikelijk zijn in de sport. Dit betekent dat de velden overdag op de doordeweekse dagen (behalve woensdagmiddag) en in de zomerperiode (van eind mei tot begin augustus) volledig beschikbaar zijn voor gebruik door derden.

Tot slot worden, daar waar mogelijk, ook de verenigingen betrokken bij het nadere onderzoek naar de gebruiksmogelijkheden. Er zal hen worden gevraagd mee te denken over de mogelijkheden van medegebruik, vormen van toezicht en begeleiding e.d.

5 DE VOETBALACCOMMODATIES GETOETST AAN DE CRITERIA

Hieronder wordt per sportpark op hoofdlijnen een korte beschrijving gegeven van de capaciteit, de mogelijkheden tot oplossen van eventuele capaciteitsproblemen en de stedelijke ontwikkelingen. De gegevens worden daarna vertaald in een matrix, waarbij ook een inschatting wordt gegeven van de verwachte mogelijkheden voor medegebruik.

- Achilles; dit sportpark kent een klein overschot aan wedstrijdvelen en een relatief groot overschot aan trainingsvelen. De trainingsvelen zijn echter geen eigendom van de gemeente. Het is mogelijk dat door de komst van de NW-tangent de trainingsvelen moeten verdwijnen. Hier moet in die situatie een oplossing voor gevonden worden. Op welke wijze dit wordt opgelost is onderwerp van nader onderzoek. Mogelijkheden hiertoe zijn: medegebruik van de Emos-accommodatie, uitbreiding met natuurgras, uitbreiding met kunstgras.
- Boekelo; op dit moment spelen de inmiddels gefuseerde verenigingen op twee sportparken. Gestreefd wordt naar een gezamenlijk sportpark met een aantal velden dat in overeenstemming is met de omvang van de vereniging. In de toekomst wordt hier dus naar alle waarschijnlijkheid areaal afgestoten. Wellicht dat er op een nieuwe accommodatie naast natuurgras ook sprake kan zijn van kunstgras (ter besparing van ruimte).

- Bultserve: op het sportpark Bultserve is een overschot van 1 wedstrijdveld. In het bestemmingsplan De Eschmarke is direct aansluitend aan dit sportpark rekening gehouden met een toekomstige uitbreiding van voetbalvelden.
- Het Centrum; het sportpark voldoet aan de behoefte.
- Diekman Oost: Tubanters en Zuid Eschmarke voetballen op de norm. Maar De Tubanters heeft een zwaartepunt in zaterdaggebruik. Dit betekent dat het roostertechnisch moeilijk is om de wedstrijden in te plannen.
- Diekman West I: de vereniging Sportclub Enschede bespeelt dit sportpark. Door de ontwikkelingen in het plan Diekmangebied gaat hier in de toekomst een trainingsveld verdwijnen.
- Diekman West II: op dit moment bespeelt alleen de S.E.O. (Scheidsrechtersvereniging Enschede en Omstreken) dit sportpark. Recentelijk heeft de voetbalvereniging PW ingestemd met een verhuizing naar dit sportpark. Daarmee is de capaciteit volledig benut.
- Diekman totaal; op dit moment, ook na de komst van PW, zijn hier voldoende velden aanwezig. Het Diekmangebied is aangewezen als een kwalitatief hoogwaardig stedelijk gebied voor sport, recreatie en vrije tijd. In de plannen is naast een veelvoud aan voorzieningen, ook een belangrijke plaats ingeruimd voor een wervend openbaar gebied. In het midden van het Diekmangebied is een centraal plein gepland. Door deze ontwikkelingen in het Diekmangebied zullen velden gaan verdwijnen, dit kan een capaciteitsprobleem opleveren. Indien ruimte wordt gegeven voor medegebruik dan wordt dit capaciteitsprobleem groter.
Direct aansluitend aan het sportdeel van het Diekmangebied, wordt het woningbouwplan Het Diekman ontwikkeld.
- Dolphia; het sportpark wordt in het kader van De Eschmarke opgeheven (areaal wordt afgestoten).
- Eilermark; dit sportpark kent een overschot aan velden. De velden zijn volledig eigendom van de vereniging en de vereniging heeft hierover dan ook het beschikkingsrecht. Overigens liggen de velden in de centrumsportzone van de Eschmarke, waarvan de verwachting is dat de vraag naar velden (door meer voetballers) zal groeien.
- Emos-accommodatie: dit sportpark kent een capaciteitsoverschot, een deel van de velden is eigendom van de vereniging.
- Spolmink: de bespeler LSV kampt al jaren met een tekort aan m.n. trainingsveldcapaciteit. Deze accommodatie kent geen uitbreidingsmogelijkheden. De accommodatie grenst aan de waardevolle es en een uitbreiding is daarom niet bespreekbaar.
- Phenix: hier is een overschot aan velden aanwezig
- Rigtersbleek: het aanbod komt grotendeels overeen met de vraag. De overschrijding van de wedstrijdvelddnorm is de overschrijding van de totale belastingsnorm (een verschil van maximaal 0,3 is hierbij in de praktijk op te lossen).
- Het sportpark Schreurserve kampt op dit moment met een klein tekort aan velden. Dit geldt m.n. voor Sparta: door het zaterdagkarakter van deze vereniging heeft deze vereniging een groot tekort. Voor een deel kan dit tekort opgelost worden binnen de grenzen van het sportpark (op de velden toegewezen aan Vosta). In de onmiddellijke omgeving van het sportpark vinden ontwikkelingen plaats op het gebied van woningbouw (Groot Roombeek), naar verwachting zal de druk op deze accommodatie toenemen.
- Vogido: deze vereniging heeft een capaciteitstekort, met name wat betreft trainingscapaciteit.
- Volkspark: de voetbalvereniging PW speelt in het Volkspark. Hier heeft de vereniging een overschot aan velden. Recentelijk heeft de vereniging ingestemd met een verplaatsing naar bestaande velden in het Diekman (velden in het Volkspark worden dan opgeheven).

- Wethouder Horstmanpark: SVV en TVV bespelen dit park, het veldenaanbod voldoet op dit moment aan de behoefte. Dit sportpark wordt vrijwel zeker heringericht door ontwikkelingen betreffende de Noord West tangent. Hierdoor gaan natuurgrasvelden verdwijnen, er is naar alle waarschijnlijkheid geen ruimte om dit met natuurgras te compenseren. Aanleggen van kunstgras is in deze een optie.
- Wesslerbrink Midden: op dit sportpark is de ruimte krap bemeten.
- Wesslerbrink Zuid: op dit sportpark is sprake van een groot overschot aan velden. In de afgelopen jaren is met name het aantal teams van de voetbalvereniging Victoria teruggelopen. Onderzocht moet worden hoe met dit ruimtelijke overschot kan worden omgegaan.
- Zoutendijk: de bespeler Avanti Wilskracht heeft een klein overschot aan velden. Dit overschot wordt naar verwachting in de komende jaren meer dan opgevuld (vereniging ligt midden in De Eschmarke). Voor de toekomstige capaciteitsproblemen op het Zoutendijk zijn een aantal mogelijke oplossingen aanwezig die nader moeten worden onderzocht.

In onderstaande matrix zijn de op te heffen accommodaties niet meegenomen.

	Huidige capaciteit accommodatie		Stedelijke ontwikkelingen	Alternatieve oplossingen	Verwachte mogelijkheden medegebruik
	oude norm	nieuwe norm			
Achilles	-	-	+ ?	-	0
Boekelo	-	-	+	+ ?	+
Bultserve	-	-	+	-	+
Centrum	0	0	-	+	0
Diekman totaal	-	0	++	+	++
Eilermark	-	-	+	0	+
Emos	-	-	-	-	0
Phenix	-	-	0	0	+
Rigtersbleek	0	0	-	+	+
Schreurserve	-	+	+	+	+
Spolmink	+	++	0	+	+
Wess totaal	--	--	-	0	0
Vogido	0	++	0	+	+
W. Horstman	-	0	+ ?	0	0
Zoutendijk	-	0	+	0	+

- ‘+’ staat voor: reden voor kunstgras
- ‘-’ staat voor: geen reden voor kunstgras

- ‘0’ staat voor: neutraal
- ‘?’ besluitvorming heeft nog niet plaatsgevonden
- stedelijke ontwikkelingen: ontwikkelingen zowel in de omgeving van de accommodaties als ook bij de accommodaties zelf
- alternatieve oplossingen: mogelijkheid om capaciteitsproblemen op andere wijze op te lossen

De accommodaties die in aanmerking komen voor kunstgras

De accommodaties in Enschede zijn getoetst aan de criteria en hieruit blijkt dat een aantal accommodaties in aanmerking komt voor een kunstgrasveld. Het betreft de volgende:

- Accommodatie Spolmink:
de voetbalvereniging LSV is de enige voetbalvereniging in het dorp Lonneker. De vereniging heeft de beschikking over 2 wedstrijdvelen en een ½ trainingsveld en kampt al jaren met een capaciteitstekort (zowel in wedstrijd- als in trainingsvelen). De accommodatie grenst aan de ecologisch waardevolle es en een uitbreiding is daarmee onbespreekbaar. Naast het gegeven dat er op korte afstand twee basisscholen (Lonneker en Sint Liduina) zijn die gebruik kunnen gaan maken van het kunstgrasveld, kenmerkt Lonneker zich door een actieve en hechte buurtgemeenschap met veel aandacht voor activiteiten door het jaar heen, ook op het gebied van sport en spel.
- Accommodatie Vogido:
de voetbalvereniging Vogido groeit jaarlijks, een uitgebreid kader en een op de jeugd gericht beleid is de basis voor deze groei. De vereniging heeft een klein tekort aan wedstrijdvelen en een groter tekort aan trainingsvelen. Een uitbreiding van de accommodatie met natuurgrasvelen is niet mogelijk (de accommodatie ligt midden in de wijk). In de omgeving zijn een tweetal scholen voor voortgezet onderwijs gevestigd (het Stedelijk lyceum aan de Hofstedeweg en het Bonhoeffer College locatie Jacobus), een openbare basisschool: Het Wooldrik en in de omgeving is het wijkwielzijn Oost Binnen zeer actief.
- Het Diekmangebied:
In het gehele Diekmangebied zijn meerdere voetbalverenigingen gehuisvest: Zuid Eschmarke, De Tubanters, Sportclub Enschede en binnenkort PW. Voor deze verenigingen is er met het huidige areaal aan velden voldoende capaciteit beschikbaar. Door de ontwikkelingen in het Diekmangebied gaat er in de toekomst een veld verdwijnen, dit maakt dat de capaciteit licht onder druk komt te staan. Daarnaast zou de ontwikkeling in het Diekmangebied tot grootstedelijk sport, recreatie en vrijetijdsgebied door de aanleg van een kunstgrasveld een extra impuls krijgen. De vraag om medegebruik in het Diekmangebied is nu reeds concreet neergelegd door het Stedelijk Lyceum, deze onderwijsinstelling is een samenwerkingsovereenkomst met De Tubanters aangegaan. Daarnaast zijn er in en rondom het Diekmangebied andere potentiële medegebruikers aanwezig: Het AZC, de o.b. Willem Wilmink, het Bonhoeffer College en wellicht in de toekomst de scholingsboulevard.
- Accommodatie Schreurserve:
deze accommodatie wordt bespeeld door de verenigingen Sparta Enschede en Vosta. Sparta Enschede is een vereniging die de laatste jaren sterk gegroeid is. Vosta daarentegen maakt een moeilijke periode door. Per saldo is het aantal teams op dit sportpark de laatste jaren gegroeid. Sparta Enschede is een christelijke vereniging. dat betekent dat de wedstrijden allemaal ingepland moeten worden op de zaterdag en roostertechnisch levert dit problemen. Door een optimaal gebruik van de velden op het gehele sportpark kan het capaciteitsprobleem van Sparta grotendeels worden opgelost, echter het blijft woekeren met de ruimte.

De verwachting is dat de druk op de ruimte de komende jaren zal toenemen, met name door de ontwikkeling van het plan Groot Roombeek. In de omgeving zijn geen andere sportparken aanwezig, die deze druk kunnen verlichten (een aantal jaren geleden is de accommodatie van de voetbalvereniging Roombeek opgeheven).

In de omgeving van de accommodatie Schreurserve zijn een aantal basisscholen gevestigd; de Fontein, basisschool Roberskom, de E.S.V. en de Paus Johanneschool.

De exacte situering van de velden, binnen de accommodaties, wordt op korte termijn nader bepaald. Factoren die daarbij van belang zijn:

- ruimtelijke mogelijkheden
welk veld is het meeste geschikt in het kader van toegankelijkheid, milieutechnische overwegingen e.d.?
- technische mogelijkheden;
hiertoe worden op korte termijn de velden op de vier accommodaties beoordeeld.
- informatie van en besprekingen met de betrokken verenigingen.
met name in het Diekmangebied hebben verenigingen aangegeven sterke voorkeur te hebben voor bepaalde velden, bezien moet worden hoe hier vanuit gebruiksoogpunt het beste resultaat kan worden verkregen

Zodra alle informatie bekend is en gesprekken met betrokken verenigingen hebben plaatsgevonden wordt voor de situering een voorstel aan het College van B&W voorgelegd.

6 NADER UIT TE WERKEN

In deze notitie is het beleid ten aanzien van criteria voor de aanleg van kunstgras nader uitgewerkt. Daarnaast zijn er nog andere zaken die een nadere uitwerking behoeven. Voorgesteld wordt om de uitwerking van deze zaken parallel te laten lopen met de uitwerking ter voorbereiding van de aanleg van kunstgrasvelden. De zaken die nader uitwerking behoeven zijn:

6.1 Exploitatie-opzet kunstgrasvelden

Aandachtspunten hierbij zijn in ieder geval:

- onderhoudskosten
Een nadere uitwerking van de extra kosten versus de besparingen moet volgen. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van ervaringen in het land, gegevens van leveranciers e.d.. Ook belangrijk is op welke wijze de velden worden gebruikt.
- reserveringen voor toekomstige vervangingen
kunstgrasvelden bestaan uit diverse onderdelen (onderbouw, drainage, de mat en bijkomende voorzieningen). Deze onderdelen kennen verschillende levensduren. In de programmabegroting is rekening gehouden met een eenmalig bijdrage voor kunstgrasvelden. Voor de toekomst moeten zaken als bijvoorbeeld vervangingsinvesteringen adequaat geregeld worden. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn: vanuit de hogere tarieven bijdragen reserveren voor toekomstige vervangingen.
- huurtarieven reguliere sport
Een voetbalvereniging met een kunstgrasvoetbalveld heeft in het gebruik effectief de beschikking over het equivalent van 2 natuurgrasvelden (een wedstrijd- en een trainingsveld). Voorgesteld

wordt dan ook om voor dit gebruik 2 maal het natuurgrastarief in rekening te brengen. Dit verenigingstarief levert een dekkingspercentage, dat conform andere tarieven als nieuw uitgangspunt in het tarieven en subsidiestelsel kan worden gebruikt.

- huurtarieven medegebruik

De tarieven voor buitensportaccommodaties in Enschede zijn onderdeel van een gedifferentieerd stelsel. Voor verenigingen is er een jaartarief en voor incidenteel gebruik door derden is er een uurtarief. In de tariefstelling moet een optimum worden gevonden tussen de exploitatiemogelijkheden enerzijds en de gebruiksmogelijkheden en de toegankelijkheid anderzijds. Voor de verenigingen moet het tarief aansluiten op reeds uitgewerkte tarieven in het kader van het tarieven en subsidiestelsel. Voor medegebruikers moet onderscheid gemaakt worden naar de aard van het gebruik. Hiertoe wordt een sociaal tarief berekend en een commercieel tarief.

6.2 Gebruiksplan kunstgrasvelden

De uitwerking van het gebruiksplan vindt plaats op basis van onderstaande uitgangspunten

- Regiefunctie gebruik kunstgrasvelden

Natuurgrasvelden worden per jaar verhuurd, de gebruiksbeperkingen van natuurgras laten alleen de “normale” gebruiksuren toe. Kunstgras daarentegen kan ook overdag op de doordeweekse dagen gebruikt worden en buiten het sportseizoen. Om de gebruiksmogelijkheden van deze ‘over’uren te optimaliseren is het belangrijk de regiefunctie en het beschikkingsrecht bij de gemeente te houden.

- Verhuur aan vereniging in bloktijden

Voorgesteld wordt om de velden te verhuren in bloktijden (dus geen onbeperkt jaargebruik). Deze bloktijden zijn conform de huidige gebruiksmogelijkheden van natuurgras. Dat wil zeggen op zaterdag en zondag overdag, en op de doordeweekse dagen vanaf 17.00 uur, met uitzondering van de woensdag dan start het gebruik vanaf 14.00 uur. De verhuur t.b.v. reguliere verenigingsgebruik geldt voor de maanden augustus tot en met mei. De mogelijkheden voor een eventuele verruiming van de gebruikstijden worden in het gebruiksplan nader uitgewerkt. Bezien moet worden in hoeverre extra activiteiten bijdragen aan het gemeentelijk beleid en hoe dit gebruik zich verhoudt tot het gewenst medegebruik.

- Nadere uitwerking medegebruiksmogelijkheden

Het is belangrijk om in kaart te brengen welke organisaties gebruik zouden willen maken van de kunstgrasvelden. daartoe zal in het kader van het gebruiksplan een nadere behoeftepeiling bij de genoemde, maar mogelijk ook andere organisaties worden gedaan. Samenwerkingsvormen tussen onderwijs, wijkwelzijn en de georganiseerde sport moeten worden gestimuleerd.

- Kleedkamergebruik

Daar waar medegebruikers een beroep doen op kleedkamervoorzieningen moet dit mogelijk zijn. In de gesprekken met de verenigingen zal het beschikbaar stellen van kleedkamervoorzieningen (voor zover niet in beheer bij de gemeente) moeten worden ingevuld. Nadere afspraken moeten worden gemaakt over een vergoeding van de onkosten.

7 Evaluatie

Kunstgrasvelden voor voetbal zijn in Nederland nog geen gemeengoed. Ook voor Enschede is dit de eerste keer dat kunstgras voetbalvelden worden aangelegd. Veel zaken kunnen daarbij op voorhand uitgewerkt worden, maar een aantal zaken zal zich in de praktijk moeten ontwikkelen en bewijzen. Voorgesteld wordt dan ook om in de gehele kunstgrasontwikkeling een evaluatiemoment in te bouwen

en hiervoor in het najaar van 2005 een notitie voor te leggen aan de Sociale Commissie. In deze evaluatienotitie komen de bevindingen met betrekking tot het gebruik, het onderhoud en de technische facetten van de kunstgrasvelden aan de orde. Daarnaast worden ook de gebruikswaarde voor de verenigingen en overige gebruikers en de eventuele aanzuigende werking van kunstgras in de evaluatie meegenomen. Tussentijds zal de commissie worden geïnformeerd over de ontwikkelingen.

BIJLAGE: BESPELINGSNORMEN VOOR VOETBALVELDEN

Inleiding

De normen die tot op heden gehanteerd worden voor de bespeling van voetbalvelden zijn verouderd. In Enschede wordt voor alle voetbalverenigingen dezelfde norm gehanteerd. Wat wedstrijdvelden betreft wordt uitgegaan van 5 normteams voor een hoofdveld en 9 normteams per bijveld. Voor trainingsvelden wordt een norm van 1 trainingsveld per 3 wedstrijdvelden gehanteerd.

De verenigingen die alleen op zaterdag spelen (bijvoorbeeld vanwege geloofsovertuiging), maar ook de verenigingen die grotendeels op zaterdag spelen (verenigingen met veel jeugd) kunnen in de praktijk niet uit de voeten met het aantal velden. Maatwerk in normen voor de zaterdag en de zondag is dan ook noodzakelijk.

Daarnaast is het sportaanbod met name richting de jeugd in de afgelopen jaren uitgebreid. Behalve voor senioren wordt ook aan de meeste jeugdleden 2 keer per week een training aangeboden. Zowel roostertechnisch, maar vooral ook wat betreft de kwaliteit van de velden is dit onmogelijk wanneer vastgehouden wordt aan een norm van 1 trainingsveld op 3 wedstrijdvelden.

In deze bijlage worden de berekeningen om te komen tot normteams nader toegelicht. Vervolgens wordt een voorstel gedaan voor nieuwe bespelingsnormen. En tot slot worden voor wedstrijdvelden en trainingsvelden zowel m.b.t. de oude als ook de nieuwe voorgestelde norm de consequenties op de rij gezet.

Berekening van normteams

Bij voetbal worden de teams eerst omgerekend naar normteams, dat gebeurt op de volgende wijze:

Normteams{PRIVATE } - normen voor velden

Senioren:	1,0 normteam
Junioren A:	1,0 normteam
Junioren B:	0,75 normteam
Junioren C:	0,75 normteam
Pupillen D (11-tal):	0,65 normteam
Pupillen D (7-tal):	0,5 normteam
Pupillen E:	0,5 normteam
Pupillen F:	0,25 normteam
G-teams:	0,5 normteam
Meisjes (M):	cf. betreffende categorie
Dames (D):	1,0 normteam

Alle teams worden met bovengenoemde factoren vermenigvuldigd. Zo komt er een totaal aantal normteams uit. Onderscheid wordt gemaakt in het totaal aantal normteams dat op zaterdag en dat op zondag speelt.

Wedstrijdveldbehoefte per vereniging

Door de KNVB en de toenmalige Nederlandse Sport Federatie zijn voor voetbal in overleg met de VNG een aantal jaren geleden normen opgesteld met betrekking tot het maximaal aantal teams per veld: met één wedstrijddag per week dient een planningsnorm van zes normteams te worden gehanteerd; bij twee wedstrijddagen per week moet worden uitgegaan van acht normteams. In de gemeente Enschede werd uitgegaan van 5 senior-competitie-eenheden voor het eerste veld (hoofdveld) en 9 per overig veld.

De problemen om vandaag de dag nog een adequaat competitievoetbalschema in de beschikbare tijd op

de zaterdag in te kunnen roosteren bij een strikt vasthouden aan deze normstelling, zeker ook wanneer er sprake is van een groot aantal jeugd-, meisjes- en/of damesteams, zijn aanleiding geweest voor de KNVB en NOC*NSF om te komen tot een verruiming van de planningsnormen: namelijk 5,5 normteams per wedstrijdveld voor al het voetbal dat op zaterdag wordt gespeeld en vijf normteams voor al het voetbal dat op de zondag plaatsvindt¹. Omdat een volle benutting van en de zaterdag en de zondag in zijn totaliteit de cultuurtechnische capaciteit van een traditioneel wedstrijdveld te boven gaat, worden voor de zaterdag en zondag gezamenlijk (de zgn. belastingsnorm) vijf normteams per hoofdveld en negen normteams per bijveld aangehouden, uitgaande van een evenwichtige verdeling van de verschillende teams over de beide dagen.

Een overschrijding van de planningsnorm voor de zaterdag of de zondag levert snel roostertechnische problemen. Een kleine overschrijding van de belastingsnorm (tot maximaal 0,3) is in de praktijk niet direct een probleem. Door extra aandacht voor het onderhoud van de velden is dit probleem grotendeels te ondervangen.

Trainingsveldenbehoefte

Ook voor de trainingsmogelijkheden van voetbalverenigingen zijn door de KNVB en de NOC/NSF planningsnormen opgesteld: uitgaande van gemiddelde omstandigheden en de aanwezigheid van een verlichtingsinstallatie, kan als planningsnorm worden aangehouden: per drie wedstrijdelden, een trainingsveld met de afmetingen van een wedstrijdveld (Handboek Sportaccommodaties, C2.1.6, p. 15). In alle situaties geldt dat het kwaliteitsniveau van de trainingsvelden (met een maximale bespelingscapaciteit van 800 uur) in overeenstemming met de in te vullen trainingsbehoefte dient te zijn. Opgemerkt dient te worden dat het uitgangspunt voor hanteren van de door NOC*NSF en de KNVB opgestelde planningsnormen is dat de betrokken sportvelden voldoen aan de normen zoals die door ISA-Sport, NOC*NSF en de KNVB in onder meer cultuurtechnische zin worden gehanteerd. In de praktijk blijkt deze norm vaak te krap te zijn voor verenigingen. Dit heeft voor een deel roostertechnische redenen, daarnaast is het in de praktijk niet mogelijk om een adequaat kwaliteitsniveau van de velden te handhaven bij een gebruik van 800 uren per jaar. Om die reden is in de nieuwe opzet gerekend met het aantal trainingsuren per week. Deze trainingsuren zijn vervolgens weer terugvertaald naar een verhouding tussen wedstrijdelden en trainingsvelden. Dit levert een gewenst trainingsveldaanbod van 1 per 2 wedstrijdelden.

---

¹ Hiermee wordt dus het onderscheid tussen één en twee wedstrijddagen losgelaten. Van voldoende mogelijkheden voor het spelen van competitiewedstrijden is sprake, wanneer er zowel op zaterdag als op zondag, alsmede op beide dagen gezamenlijk voldoende mogelijkheden zijn om die wedstrijden in te kunnen vullen.

Uitwerking van de planningsnomen per sportpark

“Oude” planningsnormen

Een uitwerking van de “oude” planningsnormen en een vergelijking van de vraag en het aanbod levert per sportpark het volgende beeld. Voor de volledigheid is voor de grote sportclusters het Diekman en de Wesselerbrink een totaaltelling opgenomen.

Sportpark	wedstrijdvelden			trainingsvelden			tot.verschil velden
	vraag	aanbod	verschil	vraag	aanbod	verschil	
Achilles	2,2	3,0	0,8	0,7	2,0	1,3	2,1
Boekelo	2,5	5,0	2,5	0,8	1,5	0,7	3,2
Bulterve	2,5	3,0	0,5	0,8	1,0	0,2	0,7
Centrum	1,2	1,0	-0,2	0,4	1,0	0,6	0,4
Diekm Oost	5,9	6,0	0,1	2,0	3,0	1,0	1,1
Diekm West 1	2,9	3,0	0,1	1,0	2,0	1,0	1,1
Diekm West 2 *	1,0	1,0	0,0	0,5	0,5	0	0,0
Diekm totaal	9,8	10,0	0,2	3,5	5,5	2,0	2,2
Dolphia	0,8	1,0	0,2	0,3	0,5	0,2	0,4
Eilermark	1,7	3,0	1,3	0,6	1,0	0,4	1,7
Emos	2,8	4,0	1,2	0,9	1,3	0,4	1,6
Phenix	1,3	2,0	0,7	0,4	1,0	0,6	1,3
Rigtersbleek	3,2	3,0	-0,2	1,1	2,0	0,9	0,7
Schreurserve	5,2	5,5	0,3	1,7	2,5	0,8	1,1
Spolmink	2,2	2,0	-0,2	0,7	0,5	-0,2	-0,4
Wess Midden	2,7	3,0	0,3	0,9	1,0	0,1	0,4
Wess Zuid	6,1	8,0	1,9	2,0	4,5	2,5	4,4
Wess totaal	8,8	11,0	2,2	2,9	5,5	2,6	4,8
Vogido	3,1	3,0	-0,1	1,0	1,0	0,0	-0,1
Volkspark	1,1	2,0	0,9	0,4	1,0	0,6	1,5
W. Horstman	2,5	3,0	0,5	0,8	1,0	0,2	0,7
Zoutendijk	2,5	3,0	0,5	0,8	1,0	0,2	0,7

Diekman West 2: hierbij is uitgegaan van de situatie van medebespeeling van PW.

Op de volgende accommodaties zijn, op basis van deze oude normen, capaciteitsproblemen:

- Zowel bij Het Centrum, als bij Rigtersbleek en Vogido; een klein tekort in wedstrijdvelden. Het betreft hier echter een overschrijding van de belastingsnorm. Indien zo'n overschrijding kleiner is dan 0,3, dan is dit in de praktijk geen probleem. Extra aandacht voor het onderhoud lost dit probleem op
- Het Spolmink; op dit sportpark naast een klein tekort in wedstrijdvelden, tevens een tekort in trainingscapaciteit.

“Nieuwe” planningsnormen

Een uitwerking van de “nieuwe” planningsnormen en een vergelijking van de vraag en het aanbod levert per sportpark het volgende beeld. Voor de volledigheid is voor de grote sportclusters het Diekm en de Wesselerbrink een totaalstelling opgenomen.

Sportpark	wedstrijdvelen			trainingsvelen			tot.verschil velen
	vraag	aanbod	verschil	vraag	aanbod	verschil	
Achilles	2,8	3,0	0,2	1,1	2,0	0,9	1,1
Boekelo	2,5	5,0	2,5	1,3	1,5	0,2	2,7
Bultserve	2,5	3,0	0,5	1,2	1,0	-0,2	0,3
Centrum	1,2	1,0	-0,2	0,6	1,0	0,4	0,2
Diekm Oost	5,9	6,0	0,1	2,9	3,0	0,1	0,2
Diekm West 1	2,9	3,0	0,1	1,4	2,0	0,6	0,7
Diekm West 2 *	1,0	1,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0
Diekm totaal	9,8	10,0	0,2	4,8	5,5	0,7	0,9
Dolphia	0,8	1,0	0,2	0,4	0,5	0,1	0,3
Eilermark	1,7	3,0	1,3	0,8	1,0	0,2	1,5
Emos	2,8	4,0	1,2	1,4	1,3	-0,1	1,1
Phenix	1,3	2,0	0,7	0,7	1,0	0,3	1,0
Rigtersbleek	3,2	3,0	-0,2	1,6	2,0	0,4	0,2
Schreurserve	5,6	5,5	-0,1	2,6	2,5	-0,1	-0,2
Spolmink	2,2	2,0	-0,2	1,1	0,5	-0,6	-0,8
Wess Midden	2,7	3,0	0,3	1,4	1,0	-0,4	-0,1
Wess Zuid	6,1	8,0	1,9	3,0	4,5	1,5	3,4
Wess totaal	8,8	11,0	2,2	4,4	5,5	1,1	3,3
Vogido	3,1	3,0	-0,1	1,5	1,0	-0,5	-0,6
Volkspark	1,1	2,0	0,9	0,6	1,0	0,4	1,3
W. Horstman	2,6	3,0	0,4	1,3	1,0	-0,3	0,1
Zoutendijk	2,5	3,0	0,5	1,2	1,0	-0,2	0,3

Diekm West 2: hierbij is uitgegaan van de situatie van medebespeeling van PW.

Op de volgende accommodaties zijn, op basis van deze nieuwe normen, capaciteitsproblemen:

- Zowel bij Het Centrum, als bij Rigtersbleek; een klein tekort in wedstrijdvelen. Het betreft hier echter een overschrijding van de belastingsnorm. Indien zo'n overschrijding kleiner is dan 0,3, dan is dit in de praktijk geen probleem. Extra aandacht voor het onderhoud lost dit probleem op
- Bij Het Bultserve, EMOS, Wethouder Horstman sportpark en Het Zoutendijk: een klein tekort aan trainingsvelen. Binnen de accommodatie zijn hiervoor alternatieve mogelijkheden, in de vorm van een overschot aan wedstrijdvelen, aanwezig.
- Het Schreurserve kent een klein tekort aan wedstrijdvelen op de zaterdag (roostertechnische problemen) en een klein tekort aan trainingscapaciteit.
- Het Spolmink en Vogido: op beide sportparken naast een klein tekort in wedstrijdvelen (op basis van de belastingsnorm), tevens een (groter) tekort in trainingscapaciteit.